

Nr 281.

Av herr **Dahl**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående förbud i vissa fall för bolag och förening att förvärva fast egendom m. m.

Det med Kungl. Maj:ts proposition nr 205 framlagda förslag till lag angående förbud i vissa fall för bolag och förening att förvärva fast egendom m. m. innefattar bestämmelser av djupt ingripande innebörd.

En definitiv utsträckning av ifrågavarande lagstiftning till hela riket ingiver allvarlig betänksamhet. Det erfordras påtagliga, av erfarenhet styrkta sociala olägenheter eller grundade farhågor för dylika, innan lagstiftningen bör tillgripa en allmän anordning, som — även förutsatt, att den bleve i sak ändamålsenligt lagd — skall medföra betydande svårigheter för den enskilde och mycket arbete för myndigheterna. Att inom vidsträckta delar av landet ej något behov av dylik lagstiftning är för handen, synes mig snarast vara bestyrkt genom jordkommissionens utredning. En begränsning av lagstiftningens tillämpningsområde efter verkligt behov torde alltså vara betingad. Även om vid gränslinjernas uppdragning någon ojämnhet ej kan undgås, blir dylik oegentlighet av ringa betydelse emot en schematisk utsträckning till vidsträckta landsdelar, där lagstiftningen saknar underlag.

De områden, för vilka behov av förevarande lagstiftning må förefinnas, torde vara Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands, Västernorrlands, Gävleborgs, Kopparbergs, Värmlands, Örebro, Västmanlands och Uppsala län.

I sak innehåller den föreslagna lagen, vid jämförelse med 1906 års förbudslag, de betydelsefulla förändringarna, att rätten till förvärv utan koncession av icke-stödskog eller odlingsområde ävensom av jord, som under tiden från lagens tillkomst tillhört bolag, skulle bortfalla.

Föredragande departementschefen erinrar att stödskogsbestämmelsernas stela och svårhanterliga utformning synes hava föranlett, att den avsedda rätten för bolags skogsförvärv icke erhållit större praktisk betydelse. Anmärkningen är tvivelsutan riktig. Men därav lär ej föranledas att den hittills öppna lämnade och enligt de mest auktoritativa vitsord ej missbrukade rätten att köpa skogsmark skall helt läggas under koncessionstvång.

Därest man — med frigörelse från de psykologiskt förklarliga, av bolagens tidigare skogspolitik i Norrland alstrade fördomar, som allt fortfarande äro benägna att se en oförenlig motsättning emellan storindustriellt skogsbruk å ena sidan samt bondejordbrukets ekonomiska och sociala intressen å andra sidan — inställer skogshanteringen i dess plats ur nationalekonomisk syn-

punkt, lär det vara uppenbart, att denna näring⁴ är förtjänt av statsmakternas synnerliga omvårdnad. Bland dess behov framträder ej minst möjligheten att i skogskulturens intresse bereda enhetlighet och sammanhang i skogsområdena. Det berättigade i dylik strävan erkännes jämväl av departementschefen. Men det måste betvivlas att denna strävan skall tillbörligt tillgodoses, därest en lagfäst rätt förbytes i en möjligen växlande koncessionsprövning, och denna tvekan minskas ej, då man finner departementschefens uppfattning om denna prövnings gränser uttryckas i uttalandet, att möjligheten till dylikt förvärv icke bör "i allt för hög grad avskäras".

Enligt min mening är det önskvärt, att stödskogsbegreppet utbytes emot en bestämmelse av den mera smidiga utformning, som lagförslagets 4 § 2 punkt innehåller, men att förvärvsrätten göres beroende av en allenast å det faktiska förhållandet inriktad prövning av lokal myndighet. I fråga om denna myndighet synes mig kunna ifrågasättas, om ej — i enlighet med ett inom jordkommissionen av en reservant framställt yttrande — ägodelningsrätten i blivande gestaltning borde komma i beaktande. Tillsvidare hemställes, att Konungens befallningshavande måtte — såsom hittills i fråga om icke-stödskogsförvärv — verkställa prövningen.

Lagförslagets 4 § 3 punkt har vidare upptagit såsom en förutsättning för medgivande till bolags förvärv av fastighet, att förvärvet för bolaget, såsom innehavare av angränsande fastighet, äger avsevärd betydelse med hänsyn till jordbrukets utveckling eller skogsvårdens främjande. Denna bestämmelse anges hava det särskilda syfte, att i sådana fall, då bolagets skogskomplex avsluter någon mindre skogsslott, tillhörig ett bondehemman, möjliggöra en ur skogsbrukets synpunkt önskvärd förening av äganderätten. Ändamålsenligheten av en dylik bestämmelse torde vara ovedersäglig. Med den begränsning, som givits åt den ifrågavarande möjligheten, torde även denna prövning lämpligen kunna förläggas till länsstyrelsen.

Då departementschefen skolat motivera sitt godtagande av jordkommissionens uteslutande av det i 1906 års förbudslag stadgade undantag för lagens tillämpning i fråga om bolags fastighet och bemöta de vägande erinringar, som där emot framställts, framhåller han lagens ändamål att "lägga till rätta vad må hava utvecklats i en icke önskvärd riktning". Och koncessionsprövningens tyngdpunkt anges till en "undersökning, huruvida området utgör gård eller hemman, som förut varit i bondebesittning, eller odlingsmark, lämpad för anläggning av nytt jordbruk, eller huruvida i övrigt ur allmän synpunkt hinder kan möta mot koncession".

I själva verket gäller det här en vitt omfattande principiell utvidgning av förbudsområdet; och den lämnade anvisningen om den avsedda tillämpningen utmärker, att det ingalunda syftas allenast till en formell kontroll.

Att detta utsträckta förbud endast i ringa grad skall tjäna det avsedda syftet, enär vid överlåtelse av ett bolags hela ägovälde bestämmelsen kan kringgås genom överlåtelse av aktierna; att i de fall då till följd av ekonomiskt trångmål

ett bolag nödgas för rekonstruktion avyttra sina tillgångar, förbudet skulle verka till hinder eller i varje fall till dröjsmål och därigenom kanske stjälpå en eljest möjlig uppgörelse, detta har med övertygande styrka framhållits av lagrådet, emot vars enhälliga avstyrkande departementschefen vidhåller sin och jordkommissionens avsikt att pålagga den industriella skogshandteringen detta ytterligare band på en — jämväl ur nationalekonomisk synpunkt — i förevarande hänseende starkt motiverad rörelsefrihet.

Det hemställes, att lagen ej må äga tillämpning å bolag eller förening beträffande fastighet, som vid lagens trädande i kraft ägts av bolag eller förening och sedermera allijämt tillhört dylik samfällighet.

Med stöd av det anförda får jag yrka,

att den lag, som med anledning av ifrågavarande proposition kan varda antagen av riksdagen, må erhålla giltighet allenast för Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands, Västernorrlands, Gävleborgs, Kopparbergs, Värmlands, Örebro, Västmanlands och Uppsala län;

att 4 § punkterna 1—3 utgå samt att de förvärv, som avses i punkterna 2 och 3, göras beroende på Konungens befallningshavandes prövning av motsvarande innebörd, som föreskrives för de i 3 § avsedda fall;

samt att i lagen upptages en bestämmelse av samma innehåll som i 7 § av 1906 års lag.

Stockholm den 15 april 1925.

Adolf Dahl.

